

Šefčík, Ondřej

[Sukač, Roman. Introduction to Proto-Indo-European and Balto-Slavic accentology]

Linguistica Brunensia. 2014, vol. 62, iss. 2, pp. 109-110

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130149>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Sukač, Roman:

Introduction to Proto-Indo-European and Balto-Slavic Accentology.

Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing. 2013.

ISBN 1-4438-5287-2

Recenzovaná kniha je přepracovanou verzí disertační práce, kterou autor obhájil na FF MU, kusy z ní byly již publikovány v různých časopisech. Téma práce je Sukačem zpracováváno dlouhodobě a soustavně a také je to na práci vidět, protože o málokteré publikaci můžeme říci, že autor prostudoval vše (!), co se dá vůbec k věci prostudovat. To umožnila zejména Sukačova jazyková erudice, kdy vedle materiálů v obligátní angličtině a pro indoevropeistu neméně obligátní němčině excerpuje z prací i v ruštině, ukrajinštině, chorvatštině a polštině (ruština je pak zvláště klíčová pro obeznámenost s tezemi V. Dyba, které v jiném jazyce nikdy publikovány nebyly a bez nichž se dnes akcentologie prostě dělat nedá). Citovány jsou i práce ve francouzštině a češtině, recenzentovi je z osobní zkušenosti známo, že Sukač je obeznámen s více než jen základy litevštiny, staroindičtiny a slovinštiny, tedy jazyků, bez kterých se indoevropská akcentologie neobejde. To autora příjemně odlišuje od jiných „takébadatelů“, kteří se domnívají, že drzě čelo, znalost nějaké obskurní (v původním slova významu) teorie a angličtiny jim umožňuje se kvalifikovaně vyjadřovat k tématu.

Metodologicky je Sukač zajímavě rozkročen mezi klasickou postmladogramatickou školou a teorií optimality. Autor této recenze OT nijak neholduje, nicméně uznává, že v její aplikaci nelze najít chybu, celý aparát je ústrojně spojen s klasickým a tvoří zajímavý celek, který je stravitelný i pro začátečníka v akcentologii. Je třeba připomenout, že od šedesátých let došlo v akcentologii indoevropské, baltoslovanské i obecně slovanské k takovému pokroku, jaký disciplína předchozích sto let nepoznala, a to zcela mimo dohled českých lingvistů, ano i těch, kteří se zabývají diachronním vývojem češtiny.

Šíře materiálu klade nároky za zpracování, text je rozčleněn do šesti kapitol, v zásadě sledují diachronní výklad. Autor si dobře všímá jednotlivých přínosů různých badatelů, zvláště pak (snad i s gustem) převádí několik „metodologických soubojů“, které svedl například Kortlandt s Jasanoffem či jiní. Tím, že shrnuje argumenty obou stran takových sporů, pak zpřístupňuje celou věc i čtenáři nepoučenému, aniž by čtenáře znalého věci urážel trivialitami.

Jako první je zařazen čistě úvodní několikastránkový výklad, vlastní přehled přízvukných paradigmat v indoevropských jazycích obecně i v detailu, s vyčerpávajícím přehledem dosavadní literatury začíná až *kapitolou druhou*. K této kapitole je připojen zajímavý exkurs o Lachmannově zákoně, vlastně samostatná studie k speciální otázce. *Kapitola třetí* se věnuje vlastní protoindoevropské akcentuaci, opět je podán vyčerpávající přehled dosavadních přístupů, s pozitivním ohodnocením Keydanovy metody, kterou Sukač vyzdvihuje. *Čtvrtá kapitola* je již věnuje baltoslovanské akcentologii, jak výkladům dosavadním, tak alternativní interpretaci dat. Tato kapitola je doplněna hned dvěma rozsáhlými exkursemi: o Hirtově zákonu a o Winterově zákonu, obě doplněné vlastními rozsáhlými výklady. Vlastní slovanská akcentologie je tématem *páté kapitoly*, výklad je hutný a přehledný, opět je doplněna vlastním exkursem o kompenzačním dloužení v západoslovanské, tedy i v češtině. Tuto

pasáž považují za zásadní zejména pro zájemce o historický vývoj češtiny, podobné výklady vlastně neexistují a Sukač zde zakládá celé téma k studiu a diskusi. *Šestá kapitola* je už jen „vznáním víry“ o použitelnosti OT pro popis přízvukových fenoménů.

Kniha je i stylisticky dobře odvedená, překlady jsou vzácné: na s. 30 uvádí Derksenovu práci jako vročenou do r. 2006, jinde ale správně jako 1996, na s. 352 je chybně *Pralsov'janskaja* místo *Praslovjanskaja*, jedná se ale o triviality.

Sukačovo dílo můžeme pokládat za přelomové souborné dílo k indoevropské, baltoslovanské i slovanské akcentologii (s přesahy k české kvantitě), které se nepochybně stane prací, bez které se badatel v oblasti nemůže obejít: může se Sukačem polemizovat, může s ním souhlasit, ale bez Sukače nikam nedojde, neboť kniha je typickým základním dílem, od něž se odvíjí další pokrok v disciplíně.

Ondřej Šefčík

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

sefcik@phil.muni.cz

Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas, serija leksiko-slovoobrazovatel'naja. Bolgarskije matěrialy.

Moskva, Sankt-Petěrburg 2013. 240 s.

V roce 2013 byl vydán mimořádný svazek lexikálně-slovotvorné řady Slovanského jazykového atlasu (Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas, OLA) *Bolgarskije matěrialy*. OLA je dlouhodobý projekt, který si klade za cíl jednotně zpracovat nářečí všech slovanských jazyků jazykovězeměpisnou metodou. O jeho realizaci bylo rozhodnuto už v roce 1958 na IV. mezinárodním sjezdu slavistů v Moskvě. Ve 13 účastnických zemích byly ustaveny národní komise, které připravují jednotlivé díly Atlasu do tisku.

Nový svazek *Bolgarskije matěrialy* připravily k vydání bulharská a ruská národní komise OLA. Cílem tohoto svazku je představit bulharský nářeční materiál, který z důvodu ukončení spolupráce Bulharska na mezinárodním projektu OLA v roce 1982 nebyl ve čtyřech lexikálně-slovotvorných svazcích publikován. V roce 2005 se bulharská národní komise opět zapojila do projektu a díky její usilovné práci byl chybějící nářeční materiál postupně shromážděn a zpracován.

Tento mimořádný svazek byl na rozdíl od ostatních atlasů OLA vydán v menším formátu 170 × 240 mm, a to z důvodu absence map, kniha obsahuje pouze nářeční materiál. Jinak je tradiční členění běžných svazků OLA zachováno. Po Obsahu na stránkách 7–10 následuje na s. 11 Předmluva. Na stránkách 12–13 je otištěn Seznam zkratk. Stránky 14–30 podrobně popisují systém transkripce užívané v Atlasu. Samozřejmě nechybí ani soupis bodů, v nichž byl bulharský nářeční materiál vyzkoumán (s. 31). Jádrem knihy tvoří bulharské národní indexy. Tato část je rozdělena na 4 kapitoly. V první kapitole (s. 32–76) najdeme bulharský materiál ke svazku *Životnyj mir* (Moskva, 1988), druhá kapitola (s. 77–140) přináší bulharské národní